Avsändare
Södertörnskommunerna

Region Stockholm
Diarienummer RS 2025-0095
registrator.rlk@regionstockholm.se

Remissyttrande från Södertörns-kommunerna över ny regional utvecklingsplan för Region Stockholm

Bakgrund

Region Stockholm har remitterat granskningshandling av förslag till ny regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen. Syftet med granskningen är att kvalitetssäkra planens innehåll. Granskningen har föregåtts av en samrådsprocess under 2024.

Ambitionen är att den nya regionala utvecklingsplanen ska antas i regionfullmäktige under våren 2026. Den antagna planen gäller sedan tills vidare men dess aktualitet kommer att prövas en gång per mandatperiod. Den regionala utvecklingsplanen är både en regional utvecklingsstrategi, RUS, i enlighet med lagen om regionalt utvecklingsansvar (SFS 2010:630) och en regionplan i enlighet med plan- och bygglagen (SFS 2010:900) och är upprättad med stöd i dessa lagar.

Södertörnskommunerna (Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nykvarn, Nynäshamn, Salem, Södertälje och Tyresö) har utifrån ett mångårigt samarbete, Södertörns utvecklingsprogram och gemensamma ställningstagande i regionala utvecklingsfrågor tagit fram det här gemensamma remissvaret. Vid behov lämnar kommunerna även synpunkter i egna yttranden. Södertörnskommunernas synpunkter delges via detta dokument och via det digitala formulär som regionen tillhandahåller.

Remisstiden sträcker sig till den 15 oktober 2025. Södertörnskommunerna har fått förlängd svarstid till den 28 oktober 2025.

Södertörnskommunerna viktigaste synpunkter

Södertörnskommunerna vill framför allt lyfta fram följande synpunkter, vilka utvecklas i respektive kapitel.

- Södertörnskommunerna står bakom granskningshandlingens vision och de tre hållbarhetsperspektiven som konkretiserar visionen samt de långsiktiga målen som siktar mot år 2060.
- Södertörnskommunerna är positiva till en flerkärnig rumslig struktur där tillväxten i de regionala stadskärnorna får en central betydelse för regionens

utveckling. Södertörnskommunerna ser positivt på det arbete som påbörjats avseende att ta fram handlingsplaner för de regionala stadskärnorna, men önskar samtidigt förtydligande avseende processen och innehållet framåt.

- Södertörnskommunerna anser att frågor om regional balans behöver finnas med i målstrukturen och genomsyra planen i större utsträckning. Det är nödvändigt att planförslaget synliggör behovet av satsningar som stärker konkurrens- och attraktionskraften på Södertörn.
- Södertörnskommunerna anser att den regionala utvecklingsplanen behöver vara framtidsorienterad, komprimerad och nogsamt avgränsad till de regionala frågorna. Södertörnskommunerna anser att granskningshandlingen delvis brister gällande detta, särskilt avseende framtida utveckling av tekniska försörjningssystem och infrastruktur. Där visar planen ett nuläge snarare än en framtidsbild, och ger därmed inte tillräckligt stöd vare sig till den kommunala planeringen eller i dialog gentemot andra myndigheter.
- Södertörnskommunerna ser fram emot att utveckla formerna för genomförandet tillsammans med regionen och övriga aktörer i det regionala forum som beskrivs i granskningshandlingen.

Kapitel 1 Regional utveckling skapar vi tillsammans

Södertörnskommunerna står fast vid att den regionala utvecklingsplanen behöver vara kortfattad, genomförandeinriktad och ha fokus på de frågor som har regional betydelse för att ge vägledning och vara stöd i att fatta beslut som bidrar till en regional samordning, långsiktig hållbar utveckling och att Stockholmsregionen når dit vi önskar.

Södertörnskommunerna anser fortsatt att flera frågor i granskningshandlingen, som miljökvalitetsnormer och riksintressen, redan hanteras lokalt eller av statliga myndigheter. Vi ifrågasätter deras plats i den regionala planen och efterlyser i stället fokus på frågor med tydlig regional relevans som exempelvis gröna kilar och samband, storskaliga tekniska försörjningssystem och transportsystemet.

Kapitel 2 Stockholmsregionens förutsättningar

Stockholmsregionens styrkor

Södertörnskommunerna delar fortsatt regionens syn på de sju identifierade styrkorna som beskrivs i granskningshandlingen. Södertörnskommunerna instämmer i att utbildningsmöjligheter, forskning och innovationskraft är specifika styrkor för regionen men ser att tillgången till dessa styrkor ser olika ut i olika delar av regionen. Södertörnskommunerna stödjer en utveckling av Södertörns högskola och önskar att den tilldelas universitetsstatus. Det skulle kraftfullt stärka den samlade utbildningsmiljön i södra Stockholm samt bidra till utveckling av den regionala stadskärnan i Flemingsberg. Det skulle samtidigt gynna den regionala balansen och ytterligare stärka utbildning och forskning i Stockholmsregionen.

Södertörnskommunerna ser positivt på omformuleringen av styrkan ”närhet mellan land och stad” då den nu bättre tydliggör landsbygdernas aktiva del som en styrka för hela regionen.

Våra samhällsutmaningar

Södertörnskommunerna ser att vår tidigare synpunkt om att tydliggöra bostadsförsörjning som en utmaning har hanterats i granskningshandlingen. Södertörnskommunerna vidhåller dock att för att regionens kommuner ska klara bostadsförsörjningen kommer det inte enbart krävas insatser på kommunal nivå. Södertörnskommunerna önskar att regionens aktörer tillsammans ska ta ett ansvar för att lyfta frågan till nationell nivå och därigenom möjliggöra för ett ökat bostadsbyggande.

Södertörnskommunerna ser att utmaningen ”inomregionala skillnader och sociala utmaningar” har utvecklats sedan samrådet. Det är bra men avsnittet bör utvecklas genom att beskriva fysisk segregation som begrepp avseende skillnader mellan olika områden i tillgänglighet till arbete och högre utbildning och inte bara utifrån bostadsförsörjning. Utbildningsnivåer skiljer sig kraftigt mellan olika områden i regionen, med en betydligt lägre andel med eftergymnasiala studier i kommuner längst bort från den centrala regionkärnan.

Södertörnskommunerna anser att långa pendlingstider behöver synliggöras som en utmaning. Vid internationell jämförelse lyfts detta fram som en negativ aspekt för Stockholmsregionen, och pendlingstider har dessutom påverkan på flertalet av de andra utmaningar som nämns i granskningshandlingen.

Södertörnskommunerna anser också att regionen behöver tydliggöra hur utmaningarna omhändertas i målstrukturen och under avsnittet Stockholmsregionens rumsliga inriktning.

Kapitel 4 Mål för Stockholmsregionens utveckling

Södertörnskommunerna noterar att stora förändringar skett i målstrukturen sedan samrådsförslaget. Antalet mål har ökat från 10 till 12. Innehållsmässigt är de i stort lika samrådsförslaget, men har renodlats och perspektiven demokrati, rumslig struktur samt identitet och internationell tillgänglighet har adderats, vilket Södertörnskommunerna ser positivt på. Södertörnskommunerna är också positiva till förändringen att målen nu har ett 2060-perspektiv och beskriver vilken långsiktig effekt som ska uppnås samt att de är likartat formulerade.

Samrådsförslagets 29 prioriteringar har ersatts med 44 kortsiktiga mål med syftet att vara resultatinriktade och tydliggöra vad som ska uppnås till 2040. Södertörnskommunerna anser att dessa är ojämnt formulerade med olika detaljeringsgrad och ambitionsnivå. Vissa mål är formulerade som ett önskat läge, andra som indikatorer. De kortsiktiga målen ska enligt granskningsförslaget följas upp, det är dock otydligt om kompletterande indikatorer ska tillkomma. Då de

dessutom är väldigt många till antalet riskerar det att försvåra för regionens aktörer att enas kring prioriterade frågor i genomförandet.

Södertörnskommunerna anser vidare att granskningshandlingen behöver trycka mer på de inomregionala skillnader som lyfts fram som en stor utmaning för Stockholmsregionen.

Regional balans fanns tidigare med som en prioritering men har nu försvunnit ur målstrukturen. Södertörnskommunerna anser att detta är mycket olyckligt då den regionala obalansen är en av de största hållbarhetsutmaningarna på regional nivå och är en strukturell regional fråga som behöver behandlas i regionens utvecklingsplan.

Södertörnskommunerna vidhåller att regional balans på ett tydligt sätt knyter an till de utmaningar som beskrivs i granskningshandlingen. En ökad regional balans kan bidra till:

- Ökad tillgänglighet till arbetstillfällen och utbildning samt bättre matchning på arbetsmarknaden
- Minskad risk för utanförskap och en mer socialt sammanhållen region
- Ökad livskvalitet för regionens invånare genom att exempelvis mindre pendlingstid och ökad tillgänglighet till välfärdstjänster såsom sjukvård
- Minskade klimatutsläpp genom kortare resor samt mer jämnt nyttjande av väg- och kollektivtrafiksystem samt i förlängningen minskat behov av investeringar och lägre driftskostnader.

Södertörnskommunerna ser därför att regional balans behöver finnas med i målstruktur och rumsliga principer samt att definitionen av regional balans behöver förtydligas och synliggöras i förhållande till regionens geografi, förslagsvis genom kartbilder. Den regionala utvecklingsplanen behöver dessutom tydliggöra att samverkan för jämnt fördelade investeringar, företagsetableringar, arbetsplatser och utbildningsplatser i hela länet samt regional balans i transportsystemet och tekniska försörjningssystem är avgörande för en sammanhållen region. En eller flera indikatorer kopplat till regional balans bör ingå i uppföljningen för att följa utvecklingen över tid.

Kapitel 5 Stockholmsregionens rumsliga inriktning

Södertörnskommunerna anser att den utveckling som gjorts sedan samrådsversionen av samspelet och sambanden mellan strukturbilder och plankartan, har ökat tydligheten.

Södertörnskommunerna ställer sig bakom den storregionala strukturbilden för östra Mellansverige. Stockholmsregionens läge i Östersjön, med hamnarna i Nynäshamn och Södertälje kommuner, utgör ett viktigt och strategiskt nav, där saknar dock granskningshandlingen fortfarande en tydlighet för kopplingen till region Gotland och Östersjöområdet. Södertörnskommunerna vill också peka på behoven av att i

genomförandet våga prioritera inom de nu fem ambitiösa inriktningarna för den rumsliga utvecklingen.

Södertörnskommunerna ser positivt på att den regionala utvecklingsplanen utvecklats med avsnittet om fem rumsliga principer för Stockholmsregionens utveckling. Avsnittet beskriver på ett pedagogiskt sätt kopplingen mellan den rumsliga utvecklingen och regionens mål. För att ytterligare skapa tydlighet bör begreppen som används under avsnitt ”kopplingar regionala mål” användas även i avsnittet mål och resultatmål.

Södertörnskommunerna ställer sig bakom strukturbilden för Stockholmsregionens rumsliga utveckling, men vill peka på att den kan behöva kvalitetssäkras på några ställen för att stämma med plankartan. Dessutom är förhållandet mellan hur land- och vattenkopplingarna visualiseras obalanserat.

Plankarta och förhållningssätt

Södertörnskommunerna anser att plankartan bör visa på en framtidsbild för år 2060 för alla delar i kartan, men detta görs inte för exempelvis transportsystemet och den tekniska infrastrukturen och verksamhetsområden. Det innebär att alla behov inte synliggörs på ett likartat sätt, vissa delar redovisar ett nuläge och andra utvecklingen de närmaste 10–20 åren vilket gör att det blir olika målår som redovisas i kartan.

Flera nya tematiska kartor har tillkommit i granskningsförslaget, men dessa visar i stor utsträcknings nulägesbilder. Södertörnskommunerna ser behov av mer utvecklade underlag och tydligare ställningstaganden gällande framtida behov av funktioner kopplade till trafikinfrastruktur, gods- och logistikstruktur, verksamhetsområden, masshantering, kultur och idrottsanläggningar samt övrig teknisk infrastruktur för vatten- och energiförsörjning.

Gemensamt för funktionerna är att de ofta är utrymmeskrävande, kan vara störande och bör lokaliseras strategiskt samtidigt som de är avgörande för en funktionell region. Granskningshandlingen tydliggör behovet av att lämna utrymme för dessa funktioner, vilket i praktiken blir svårt för den enskilda kommunen när det långsiktiga regionala behovet inte är tydligt utpekat. Dessutom ska regionen förtätas inom befintlig bebyggelsestruktur, vilket riskerar att leda till målkonflikter eller att möjliga ytor byggs bort. Därför efterfrågar Södertörnskommunerna ytterligare analysunderlag kring dessa funktioner. Regionen bör bidra med att kvantifiera och visualisera behoven och peka ut strategiska lägen/zoner för var behov särskilt bör beaktas. Södertörnskommunerna ser även att regionen bör ta en aktiv roll i att säkra dessa funktioner under genomförandefasen.

Det är positivt att beredskapsperspektivet stärkts i granskningshandlingen, men beredskapsfrågor med hänsyn till förändrat klimat och omvärldshändelser, skulle även kunna visualiseras på karta, exempelvis genom att peka ut betydelsefull jordbruksmark för livsmedelsförsörjning för ett regionalt behov för att säkerställa markanvändningen långsiktigt.

Regional bebyggelsestruktur

Kapitlet har utvecklats och förbättrats och fått en ökad grad av tydlighet i jämförelse med samrådsversionen. Det gäller både struktur, text och illustrationer. Detta är positivt, samtidigt är förhållningssätten för respektive bebyggelsekategori mycket allmänt hållna, och behöver vara det eftersom de lokala förutsättningarna ser olika ut i olika delar av regionen. Det reser dock frågan om mervärdet av detta sidmässigt ganska omfattande kapitel. Södertörnskommunerna vill peka på behovet av att ytterligare att komprimera kapitlet, exempelvis genom att bara lista förhållningssätt av betydelse för de regionala frågorna.

Södertörnskommunerna önskar också förtydligande av hur beslutade strategier och handlingsplaner förhåller sig till utvecklingsplanen. Det gäller exempelvis den regionala landsbygds-och skärgårdsstrategin och kulturstrategin.

I ett historiskt perspektiv har den regionala utvecklingsplanen byggt på en rumslig struktur som innebär att tillväxten inte enbart ska ske i de centrala delarna av regionen. Södertörnskommunerna står fortfarande starkt bakom detta och har fyra regionala stadskärnor, vilka är viktiga för sitt omland och vice versa. Det är viktigt att ”hålla i och hålla ut” i denna fysiska struktur för Stockholmsregionen och fortsätta understödja den från lokalt, regionalt och statligt håll. Södertörnskommunerna stödjer därför det pågående arbetet med att gemensamt ta fram handlingsplaner för alla regionala stadskärnor, men ser behov av ett ännu tydligare och gemensamt grepp kring hur detta arbete ska slutföra.

Det regionala transportsystemet

Transportinfrastrukturen utgör en av de viktigaste mellankommunala frågorna inom regionen. Den regionala utvecklingsplanen bör peka ut strategiska ställningstaganden och långsiktiga behov för att utgöra ett planeringsunderlag för både den kommunala och statliga nivån.

Södertörnskommunerna är positiva till att de långsiktiga utvecklingsbehoven för transportsystemet utvecklats i en bilaga till planen samt att flera av de behov som lyfts i kommunernas gemensamma samrådsyttrande finns med, exempelvis kopplingar mellan de regionala stadskärnorna, kapacitetsstark kollektivtrafik mot Tyresö, utveckling av bytespunkter samt elektrifiering av transportsystemet. Södertörnskommunerna önskar dock en ökad tydlighet gällande ansvar i genomförandet av bytespunkter, då dessa i många fall har kapacitetsproblem redan idag. Södertörnskommunerna anser även att de framtida behoven behöver beskrivas på en ännu tydligare och mindre generell nivå samt pekas ut i plankartan, exempelvis som generella kopplingspilar som visar på behov för olika trafikslag. Detta skulle stärka utvecklingsplanen som regionsamlande underlag i dialog med staten kring den nationella transportinfrastrukturplaneringen.

Södertörnskommunerna har tillsammans gjort en kraftfull prioritering kring vilka åtgärder som bör prioriteras för att regionen ska fortsätta utvecklas:

Tvärförbindelse Södertörn möjliggör omställningen av godstransporter till sjöfart via Stockholm Norviks hamn samt är den sista länken i en långsiktig trafikstrategi för

huvudstadsregionen. Tvärförbindelse Södertörn, byggd enligt antagen vägplan, behöver byggstartsbeslut från regeringen nu.

Spårväg Syd är en förutsättning för genomförandet av en flerkärnig region med kapacitetsstark och attraktiv kollektivtrafik. Södertörnskommunerna förväntar sig att Regionen tar ansvar för att Spårväg syd genomförs planenligt samt att staten fullföljer de framförhandlade avtalen för genomförandet.

Ny passage under Södertälje kanal är en förutsättning för näringslivets fortsatta tillväxt och kompetensförsörjning i Stockholm-Mälarregionen. Motorvägsbron E4/E20 över Södertälje kanal är en av landets mest sårbara vägsträckor och dagens situation med endast en passage medför att viktiga samhällsfunktioner riskerar att slås ut. En ny passage skapar redundans för regional och nationell trafik.

Ny bytespunkt i Flemingsberg inklusive planskildhet väg 226 krävs för att förbättra den storregionala tillgängligheten och skapa goda förutsättningar för ett framtida ökat kollektivtrafikresande i och till den regionala stadskärnan. Planskildhet behövs för att Spårväg syd ska kunna ta sig över väg 226 planskilt och därmed uppnå sin fulla potential. För att hantera det ökade resande som den kraftfulla stadsutvecklingen ger krävs en väl utbyggd kollektivtrafik och en effektiv och attraktiv bytespunkt.

Ny regional järnväg Järna – Flemingsberg via Södertälje syd behövs för att säkra kapaciteten i Ostlänkens förlängning. För näringslivets konkurrenskraft är det avgörande med en god kompetensförsörjning och en väl fungerande arbetspendling.

Spår till Tyresö behöver utredas för att långsiktigt framtidssäkra kollektivtrafikkapaciteten på östra Södertörn. Efterfrågan på kollektivtrafikresor kommer att öka och en utbyggd **bytespunkt Gullmarsplan** behöver säkerställas i nästa länsplan.

Dubbelspår på Nynäsbanan är en långsiktig förutsättning för att få full effekt i hela pendeltågssystemet med god redundans. Ett sammanhängande och kapacitetsstarkt järnvägsnät utan flaskhalsar är avgörande för hela regionens utveckling.

Regional grön- och blåstruktur

Den regionala grön- och blåstrukturen är en mycket viktig regional fråga, och har varit detta under lång tid i det regionala utvecklingsarbetet. Kapitlet har utvecklats och fått en ökad grad av tydlighet i jämförelse med samrådsversionen. Det är positivt att samtliga gröna kilar i regionen nu fått en tydligare rumslig avgränsning samt att landskapssambanden genom mellanskärgården tydliggjorts, dock saknas några samband till och från kärnöar. Sammantaget innebär gjorda kompletteringar att ytorna för den regionala grön- och blåstrukturen ökat väsentligt i omfattning jämfört med RUFS2050, vilket innebär fler intressekonflikter i markanvändningen som kommer behöva hanteras i planeringen av annan viktig lokal/regional verksamhet.

Regionala tekniska försörjningssystem

Södertörnskommunerna anser att framtida regionala behov av ytkrävande tekniska försörjningssystem är en viktig samverkansfråga för regionens kommuner då risken annars är att ytor för dessa funktioner byggs bort. Regionen bör ta en ledande roll i att analysera vilka framtida behov Stockholmsregionen står inför samt i samverkan med kommunerna peka ut ungefärliga lägen för var de bör tillkomma. Detta skulle utgöra ett viktigt stöd i den fortsatta kommunala planeringen.

Kapitel 6 Så går vi från ord till handling

Södertörnskommunerna är positiva till att detta kapitel utvecklats sedan samrådsversionen. Vi vill dock ytterligare understryka vikten av att det i genomförandet av planen behöver göras tydliga prioriteringar. Södertörnskommunerna anser att genomförandet bör leda till riktade investeringar som förbättrar livsvillkoren för de som bor och verkar i vår del av regionen.

Region Stockholm lanserar i granskningsversionen samverkanstrappan, vilket Södertörnskommunerna ställer sig bakom. Södertörnskommunerna vill peka på vikten av att takten att gå upp i den trappan behöver vara hög – särskilt i inledningen av respektive mandatperiod.

Region Stockholm föreslår ett nytt regionalt forum som ska hantera frågor om gemensamt genomförande av utvecklingsplanen. Södertörnskommunerna är positiva till ett sådant forum, men anser att beskrivningen av regionens roll i att facilitera samverkan behöver kompletteras med regionen som en aktiv part i genomförandet av den regionala utvecklingsplanen kopplat till de regionala ansvarsområdena kollektivtrafik, hälsa/sjukvård och kultur.

Södertörnskommunerna ser fram emot att tillsammans med regionens aktörer fortsatt diskutera formerna för ett gemensamt genomförande av utvecklingsplanen. Södertörnskommunerna vill redan nu peka på de två områden – Regionala stadskärnor och Ökad regional balans - som vi ser som mest prioriterade.

Södertörnskommunerna saknar en tydlighet kring vilka frågor som hanteras i vilka forum och vilken myndighet som har ansvar för vilken fråga. Det är särskilt viktigt att förtydliga gränsdragningen mellan Region Stockholm och Länsstyrelsen. Kommunerna har svårt att navigera inom olika typer av samverkansforum och ser en risk för dubbelarbete och/eller att vissa frågor hamnar mellan stolarna då ansvarsfördelningen är otydlig. Detta gäller särskilt områden som fått ökad fokus de senaste åren såsom elektrifiering, elförsörjning, och beredskap. Inom flera områden finns redan upparbetade forum som bör användas i första hand.

Avslutningsord

Södertörnskommunerna uppskattar att processen med framtagandet av en ny utvecklingsplan, som pågått sedan år 2023, har varit strukturerad och att regionen varit lyhörd för kommunernas önskemål och idéer under processens gång. De

separata möten med Södertörnskommunerna som regionen deltagit på och möten med enskilda kommuner som önskat detta har också varit uppskattade.

För Södertörnskommunerna:

Stina Lundgren
Ordförande i kommunstyrelsen i Botkyrka

Sven Gustafsson
Ordförande i kommunstyrelsen i Haninge

Sara Heelge Vikmång
Ordförande i kommunstyrelsen i Huddinge

Märtha Dahlberg
Ordförande i kommunstyrelsen i Nykvarn

Marcus Svinhufvud
Ordförande i kommunstyrelsen i Nynäshamn

Arne Närström
Ordförande i kommunstyrelsen i Salem

Boel Godner
Ordförande i kommunstyrelsen i Södertälje

Anita Mattsson
Ordförande i kommunstyrelsen i Tyresö